

„ЙОХАН” - ХРИСТО СМИРНЕНСКИ

(анализ)

Стихотворението представя класическия литературен мотив за прощаващия се със семейството си герой, решен на смърт в името на идеалите си, познат още от времето на Омир - раздялата на Хектор с Андромаха. Смирненски го развива по свой начин, създавайки две картини, напълно противоположни по настроение - отделянето на лирическия герой от семейството и боя на барикадата. В тях героят е различно определен - в дома си той е близкият, любимият, всичко му е познато, там научаваме името му, нашепвано от

скръбната му съпруга.

На барикадата Йохан вече е непознат, безименен - „и непознат остана той”. Смирненски развива любимата си идея за безименния герой, който се бори не от суета и заради слава, а защото не желае да живее повече унижен. Паметта за него не е на барикадата, където дори не го познават - а в семейството му - за щастието, на което се бори. Какво означава за Йохан прекрачването на „дървения праг”?

Картината на пустота и безнадеждност е подчертана от метафората „мъртвата градинка” и вечерта, която като прокобница „разпускаше коси от черен мрак”. Поетът не подчертава необичайното в поведението на своя герой и не представя раздялата между него и семейството му чрез физическата близост на прегръдката или целувката. Плаещата жена, „протегнала в ръцете си дете”, не спира любимия, а със страдалческият си жест откроява детето като смисъл на живота и на решението им. Тя го изпраща с надежда, усетена в замечанията й поглед, но предчувствието за смъртта е по-силно. Надеждата не й позволява да го спре, мъката си изживява сама, за да не го разколебае. Тя не смее да наруши тишината, сякаш в нея вижда закрилница. В прошепването е вложен особен съдбовен смисъл - то е благослов, заклинание и молитва за спасение. Състоянието, при което любимата на героя иска да извика, а всъщност само нашепва, показва силната й обич към човека, когото изпраща. Това е раздяла, в която жената не напомня за себе си, а мъжът се отделя от дома без поза с подчертана обикновеност, сякаш го очаква делник: „Йохан откряна малките врата, огледа уличната пустота / и в миг прекрачи дървения праг.” В семейството лозунги не са необходими, не са необходими и велики думи - всичко е казано, всичко е разбрано.

В следващия стих вихърът на кървавия бой, представен почти натуралистично, контрастира на тишината в първата картина. Тук господар е Смъртта, която в „размах велик” не подбира своите жертви. В тази сцена единственият спокоен, наситен с човешчина, момент е изобразяването на Йохан на барикадата, прислонен „о старец белобрад”. Без този стих всичко в битката би изглеждало чудовищно - героят не е сам, неговата мотивираност в боя се засилва, защото чувства до себе си близък човек. Тя става още по-голяма след смъртта на стареца - думите и действията му са проникнати от голямата болка. Сцената, която рисува поетът, е величествена, в нея е разкрита готовността за саможертва на

героя, изправен „кат някой исполин“. Смирненски е въвел плакатно-лозунговото обръщение на Йохан към враговете, което обаче не възприемаме като словесна демонстрация. Тази емоционална, заклинателна реч е нужна на героя, чрез нея той показва своята ясна цел и освободеността си от страха пред смъртта. Съзнанието и духовността му са чисти, по това се отличава от враговете, заглушили в алкохола своята съвест, неспособни в яростта си да уважат достойната смърт на бунтовниците.

Героите са загинали, останала е болката по тях. Идеалът е велик, защото е посветен на борбата за справедливост, но той не може да намали болката и да върне близките. В зората на свободата има повече мъка, отколкото празничност, защото по улиците, на които ще се роди новото, се усеща „смъртна пустота“ заради тези, които вече ги няма.